

De makkelijkste Vogelgids

Voor beginners

195 meest geziene vogels snel en eenvoudig te herkennen

Idee en tekst: Marcel Boer
Foto's en illustraties: Arthur Maes

Colofon

Uitgave

Marcel Boer

Idee en tekst

Marcel Boer

Foto's en illustraties

Arthur Maes

ISBN

978-90-9041605-2

Druk

Onlyprint, Landgraaf

Tweede druk

April 2026

© 2026 Marcel Boer

Bezoekerscentrum “De Poelboerderij” Wormer

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

WAAROM DEZE MAKKELIJKE GIDS?

Deze gids heb ik samengesteld op basis van mijn ervaringen tijdens excursies met beginnende vogelaars. Veel beginners worstelen met dure prachtig geïllustreerde vogelgidsen met vele honderden vogelsoorten en duizenden verschillende illustraties. Het opzoeken van die ene vogel in die gidsen lukt maar niet of kost zoveel tijd dat de vogel inmiddels al gevlogen is. Velen raken gefrustreerd en denken dat ze het nooit zullen leren. Met deze gids wordt vogels op naam brengen een stuk makkelijker. In Nederland komen 265 soorten vogels algemeen voor als broed- of trekvogel of overwinteraar. Van die 265 soorten worden er maar 195 soorten veel gezien. De overige 70 krijg je zelden of nooit te zien. In deze gids zijn alleen die 195 vogels opgenomen. Minder soorten betekent sneller en makkelijker opzoeken. Bij elkaar horende soorten zijn zoveel mogelijk op dezelfde of tegenoverliggende pagina afgebeeld om onderlinge vergelijking te vergemakkelijken. Door het handige formaat met ringband is de gids bijzonder handzaam in gebruik.

HOE GEBRUIK JE DEZE MAKKELIJKE GIDS?

Om welk leefgebied (zie pag. 6) gaat het? Ga naar de inhoudsopgave (pag. 11) en stel vast tot welke vogelfamilie of groep vogels de vogel hoort. B.v. is het een eend of een duif. Ga vervolgens naar de pagina van de betreffende vogelfamilie, vergelijk de verschillende afbeeldingen en kijk of de betreffende vogel een of meer bepalende kenmerken heeft b.v. rode of groene poten.

Leefgebieden

Het leefgebied van een vogel noemen we biotoop of habitat. Elke vogel is min of meer gebonden aan een bepaalde broedhabitat of voedselomgeving. Zo is een eend of een fuut gebonden aan water. En vogels als grutto's en kieviten aan open gebieden als weide en akker. We onderscheiden vier belangrijke leefgebieden;

1. **Tuin, park en bos** met als belangrijkste kenmerken bebouwing, bomen en struiken.
2. **Duin en heide** met als belangrijk kenmerk open gebied met hier en daar bomen en struiken.
3. **Weide, akker, strand en wad** met als belangrijk kenmerk open gebied zonder bomen en struiken.
4. **Water, moeras en riet** met als belangrijkste kenmerken water en aangrenzende natte gebieden met of zonder riet, bomen en struiken.

Er vinden natuurlijk veel overlappingsen plaats. Zo zijn eenden en ganzen wel gebonden aan water, maar voedsel zoeken (foerageren) doen ze meestal op weiden en akkers en in de trektijd en in de winter ook veel op het wad. Kraaien en zwaluwen zijn voor nestgelegenheid gebonden aan bebouwing, maar foerageren in alle leefgebieden. Meeuwen zijn grondbroeders maar hebben met de komst van de vos hun oorspronkelijke broedhabitat (de duinen) verlaten en broeden nu op daken van gebouwen en huizen en zij foerageren in alle leefgebieden.

Bij roofvogels en uilen zijn er zoveel overlappingen in leefgebied, dat hoewel veel roofvogels een voorkeur hebben voor een bepaalde voedsel- of broedhabitat, je ze bijna in alle leefgebieden kunt tegenkomen. Daarom worden zij als laatsten in deze gids samen afgebeeld zodat ze makkelijk te vinden en goed onderling te vergelijken zijn.

Vogelfamilies

Er zijn 62 vogelfamilies in de wereld waarvan 39 vogelfamilies in Nederland met 16 families met meerdere familieleden en 23 families met slechts één familielid. Vogels van een familie lijken uiterlijk en in gedrag veel op elkaar. Grote families zijn b.v. eenden, meeuwen, steltlopers en boszangers. De verschillende leden van een familie zijn naast elkaar afgebeeld, zodat de onderlinge verschillen goed vergeleken kunnen worden. Een enkele afbeelding wanneer man en vrouw een gelijk verenkleed hebben (m/v) en twee afbeeldingen bij verschil in verenkleed. Daarnaast wordt de lengte (L) van kop tot staart in cm weergegeven. Van vogels, die vooral vliegend worden waargenomen, is ook de spanwijdte (S) van vleugeltip naar vleugeltip in cm weergegeven. Daarnaast is in de tekst aangegeven in welk deel van ons land en in welk jaargetijde de vogel het meest waarschijnlijk kan worden waargenomen.

Het meest bepalende kenmerk

Hoewel leden van een familie veel op elkaar lijken, kennen ze toch allemaal kleine onderlinge verschillen. Van veel vogels zijn de belangrijkste kenmerken voor herkenning **vet** in de tekst of met **rood** bij de illustratie weergegeven. **Deze kenmerken geven vrijwel 100% zekerheid voor soortherkenning.**

Bij meeuwen b.v. is de pootkleur vaak bepalend voor de soort en bij eenden de kleur van de vleugelspiegel.

KBV'TJES; KLEINE BRUINE VOGELTJES

Kleine bruin/groen/beige vogeltjes zoals bos- en rietzangers zijn zeer beweeglijk en vliegen of hippen constant van de ene zitplaats naar de andere. Daardoor zijn ze moeilijk te herkennen, ook voor gevorderde vogelaars. Dat wordt nog extra bemoeilijkt doordat de kleuren bij wisselende lichtinval door het gebladerte een zeer verschillende indruk kunnen maken. De zang van deze vogeltjes is meestal luid, melodieus en met veel of weinig variatie. De habitat, de zang en het gedrag zijn vaak de beste kenmerken waarmee deze soorten onderscheiden kunnen worden. De gratis app Merlin helpt je door opnemen van de zang de vogel te benoemen.

INHOUD

1. TUIN, PARK EN BOS

park- en tuinvogels	15	roodborst, winterkoning, spreeuw, huismus, ringmus, heggenmus, halsbandparkiet, geelgors, witte kwikstaart, pestvogel
boszangers	18	fitis, tjiftjaf, fluiters, tuinfluiter, zwartkop, spotvogel, boomklever, boomkruiper, goudhaan, vuurgoudhaan, grauwe vliegenvanger, bonte vliegenvanger,
mezen	23	koolmees, pimpelmees, glanskop, matkop, zwarte mees, kuifmees, staartmees
vinken	26	vink, keep, groenling, putter, sijs, barmsijs, kneu, frater, goudvink, appelvink, kruisbek.
lijsters	29	merel, zanglijster, grote lijster, koperwiek, kramsvogel
spechten	31	grote bonte specht, middelste bonte specht, kleine bonte specht, groene specht, zwarte specht, draaihal
zwaluwen	33	boerenzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw, gierzwaluw, nachtzwaluw

duiven	35	houtduif, holenduif, zomertortel, turkse tortel, stadsduif.
kraaien	37	<i>donkere kraaien</i> ; kauw, zwarte kraai, roek, raaf. <i>bonte kraaien</i> ; ekster, gaai
fazanten	40	fazant, patrijs, kwartel

2. DUIN EN HEIDE

zangers	42	nachtegaal, zwarte roodstaart, gekraagde roodstaart, roodborsttapuit, paapje, tapuit, witte kwikstaart, boomleeuwerik, boompieper, grasmus, braamsluiper
koekoek	44	koekoek
klauwieren	45	klapekster, grauwe klauwier, roodkopklauwier

3. WEIDE, AKKER, STRAND EN WAD

grote steltlopers	47	grutto, rosse grutto, wulp, scholekster, kluut, kemphaan
zangers	49	graspieper, veldleeuwerik, gele kwikstaart
plevieren	50	kievit, goudplevier, zilverplevier, bontbekplevier, kleine plevier
snippen	52	watersnip, houtsnip
ruiters	53	tureluur, groenpootruiter, zwarte ruiter, oeverloper, witgat

strandlopers 55 bonte strandloper,
drieteenstrandloper, kanoet,
steenloper, paarse strandloper

4. WATER EN MOERAS

moerasvogels 57 aalscholver, meerkoet, waterhoen,
waterral, fuut, dodaars, ijsvogel,
blauwborst, rietgors, baardman

rietzangers 61 rietzanger, kleine karekiet,
bosrietzanger, snor,
sprinkhaanzanger, blauwborst,
Cetti's zanger

eenden 64 *grondeleenden*; wilde eend,
krakeend, slobbeend, smient,
pijlstaart, wintertaling, bergeend,
nijlgans.
duikeenden: kuifeend, tafeleend,
topper, krooneend, grote zaagbek,
middelste zaagbek, nonnetje,
brilduiker, eidereend, zwarte zee-
eend

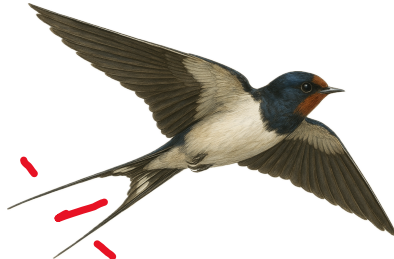
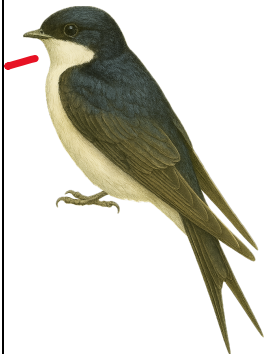
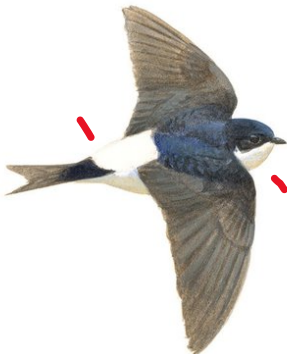
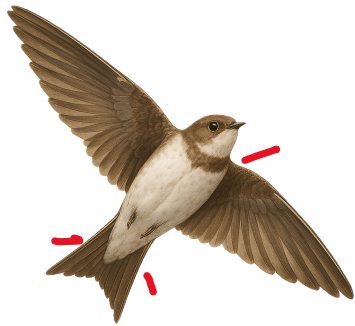
ganzen 72 *grijze ganzen*; grauwe gans,
soepgans, kolgans, toendragans,
rietgans
zwart/witte ganzen; brandgans,
Canadese gans, rotgans

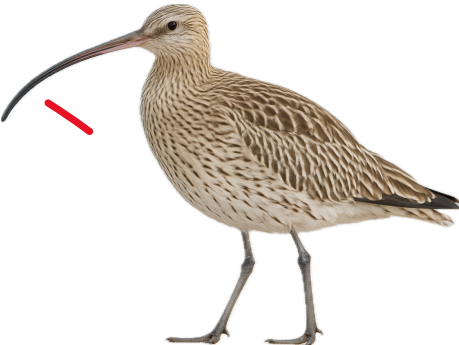
meeuwen	73	<i>meeuwen</i> ; kokmeeuw, zwartkopmeeuw, dwergmeeuw, zilvermeeuw, stormmeeuw, kleine mantelmeeuw, grote mantelmeeuw
jan van gent	76	jan van gent
sterns	77	visdief, noordse stern, grote stern, zwarte stern
reigers	79	blauwe reiger, purperreiger, grote zilverreiger, kleine zilverreiger, koereiger, roerdomp
grote moerasvogels	82	ooievaar, lepelaar, kraanvogel
zwanen	84	knobbelzwaan, wilde zwaan, kleine zwaan

5. ROOFVOGELS EN UILEN

roofvogels	86	buizerd, wespendif, bruine kiekendif, blauwe kiekendif, sperwer, havik, torenvalk, smelleken, boomvalk, slechtvalk, rode wouw, zwarte wouw, visarend, zeearend
uilen	94	kerkuil, bosuil, steenuil, ransuil, oehoe

 Man; zwarte keelvlak	Huismus 15 cm Bebouwing Hele jaar	 Vrouw; grijsbruin
 m/v	Ringmus 14 cm Bebouwing platteland Hele jaar	Zwarte wangvlek roestbruine pet
 m/v	Heggenmus 14 cm Heggen en struiken Hele jaar	Blauwgrijze nek en borst , dunne snavel
 m/v	Winterkoning 9 cm Klimop, heggen en struiken Hele jaar	Opgewipte staart Luide zang
 m/v	Roodborst 13 cm Bossen, parken en tuinen Hele jaar	Jong; bruin gevlekte borst

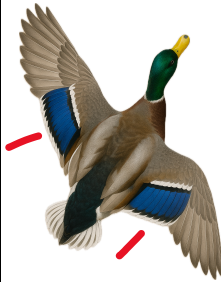
 m/v Rode keel	Boerenzwaluw 19 cm Stallen en maneges Voorjaar/zomer	 Lange, diep gevorkte staart. Jongen korte staart
 m/v Witte keel	Huiszwaluw 13 cm Bebouwing in de buurt van water Voorjaar/zomer	 Witte stuit
 m/v	Oeverzwaluw 12 cm Wanden en oevers in de buurt van water Voorjaar/zomer	Bruine bovenzijde en vleugels, witte buik met donkere borstband en buitenste staartpennen

 Winter; grijswit Licht opgewipte snavel	Rosse Grutto 33-41 cm Wadden en Delta Hele jaar	 Zomer; roodbruin met grijze rug
 Lange omlaag gebogen snavel	Wulp 50-60 cm Kust en platteland Hele jaar	 Geen kopstrepen zoals bij Regenwulp
 Volwassen; rode oogring en snavel	Scholekster 40-45 cm Zomer; kust en platteland Winter; kust	 Vliegbeeld zwart/wit

Man; groene kop en gele snavel

Wilde Eend
50-65 cm

Blauwe spiegel

Hele jaar

Vrouw; bruine kop, oranje snavel met zwart

Man; grijs met **zwarte anaalstreek**

Krakeend
46-56 cm

Witte spiegel

Hele jaar

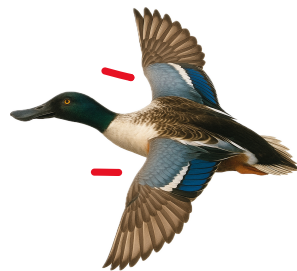

Vrouw; lichtbruin, witte spiegel

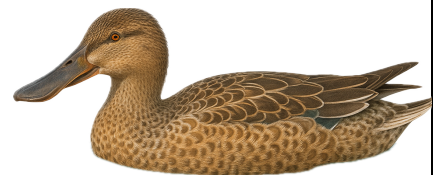
Man; groene kop met grijze **lepelsnavel** en gele ogen. **Witte borst**

Slobeend
44-52 cm

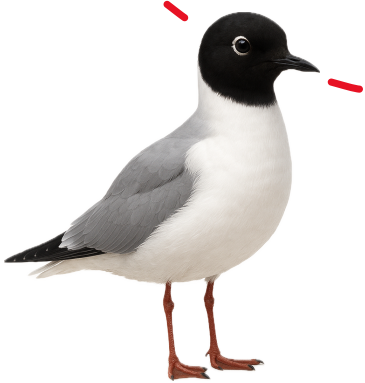
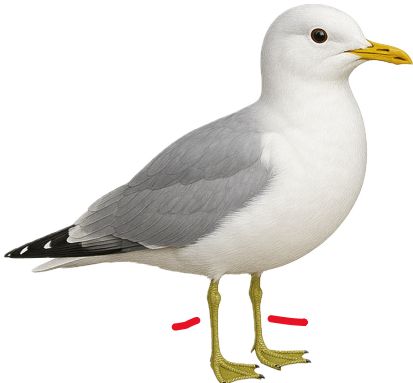

Wit/blauwe spiegel

Hele jaar

Vrouw; bruine kop met oranje/grijze **lepelsnavel**

 Zomer; zwarte kop en snavel, rode poten	Dwergmeeuw 25-27 cm Kust en randmeren Massale doortrek april	 Donkere ondervleugels
 Geel/groene poten	Stormmeeuw 40-46 cm Zomer; kust Winter; overal	 Zomer; witte kop. Winter; gevlekte kop
 Roze poten Lichte ogen	Zilvermeeuw 54-60cm Zomer; kust witte kop Winter; overal gevlekte kop Pontische meeuw	Geelpoot- meeuw lijkt op zilvermeeuw maar heeft gele poten Pontische meeuw heeft donkere ogen en rode oogrand en roze poten

 m/v	Ooievaar 95-110 cm Hele jaar	Jong; Bruin/wit Vale snavel
 m/v	Lepelaar 80-90 cm Wadden en westen Voorjaar en zomer	Adult; Lepelvormige snavel Jong; zwarte vleugel-toppen en vleeskleurige snavel
 m/v	Kraanvogel 110-120 cm Venen, moerassen Zomer en herfst	Jong; grijs/bruin, na 3 jaar volwassen

Man; 170 gram,
roodbruin-
gebandeerd

Sperwer

L 30/40 cm
S 60/80 cm

Bos en steden
Jachtmethode;
zweven, rondjes
draaien, glijden
en snelle lage
verrassingsvlucht
Hele jaar

Vrouw; 270 gram,
grijs gebandeerd

Vrouw; 1.000
gram
Man; 690 gram
Witte anaalstreek

Havik

L 50-60 cm
S 95-125 cm
Overal waar
bomen zijn.

Hele jaar

Jachtmethode;
Verkennen vanaf
hoog uitzichtpunt
of vlucht. Daarna
snelle
verrassingsvlucht
en achtervolging

Over de auteur

Marcel Boer is schrijver van artikelen en boeken over vogels en gids bij Vogelbescherming Nederland in natuurmonument “Het Wormer- en Jisperveld”.

Sinds 2011 hebben ruim 3.300 vogelaars aan zijn vaarexcursies, met steeds wisselende thema's, deelgenomen. Ook veel beginnende vogelaars. Van hen leerde hij dat veel beginners moeite hebben met het op naam brengen van vogels met de bestaande dure vogelgidsen met duizenden illustraties. Dat was aanleiding om deze makkelijke en goedkope vogelgids samen te stellen.

Eerder publiceerde hij;

“Eten zonder zorgen” Handleiding gezond leven. 2017, KNNV

“Wat maakt vogels zo interessant” 2022, 2^e druk KNNV

“Vogelfamilies van Nederland” 2021, KNNV

Over de illustrator

Arthur Maes is al zijn hele leven een enthousiaste Vlaamse vogelaar met als hobby het fotograferen en tekenen van vlinders en vogels.

De makkelijkste Vogelgids voor beginners

Veel beginnende vogelaars vinden het lastig om vogels op naam te brengen met dikke vogelgidsen vol honderden soorten en duizenden illustraties. Het zoeken kost tijd — en vaak is de vogel alweer gevlogen.

De makkelijkste vogelgids voor beginners laat alleen de **195 meest geziene vogels** zien. De soorten zijn overzichtelijk gerangschikt naar leefgebied, met gelijkende vogels naast of tegenover elkaar, zodat vergelijken snel en eenvoudig wordt.

Dankzij het **handzame formaat** en de **ringband** is deze gids ideaal voor gebruik in het veld.

Een toegankelijke en praktische vogelgids voor iedereen die wil leren vogels herkennen — **zonder frustratie**.

ISBN

978-90-9041605-2